

Toleo la 22 | Januari 2022

Biasara Haramu ya Misandali Nchini Kenya

Uharibifu wa Misitu na Unyonyaji wa Jamii za Wenyiji

Willis Okumu

Muhtasari

Biasara haramu ya misandali nchini Kenya ni biasara ya mamilioni ya dola ambayo inanyonya jamii za wenyiji na kusababisha uharibifu wa misitu. Biasara haramu ya misandali imedumishwa na mtandao wa wahusika, kuanzia ngazi ya jamii hadi masoko ya kimataifa. Hili limesababisha uharibifu wa misitu ya jamii na imeweka mti wa misandali katika hatari ya kutoweka. Huku hayo yakitendeka, wahusika wa ngazi ya kati na ya juu katika mtandao huu wa uhalifu wanaendelea kujitajirisha. Ingawa mamlaka ya kulinda misandali ilio porini ni ya Huduma za Misitu ya Kenya, udhaifu katika Sheria ya Uhifadhi na Usimamizi wa Misitu Namba 34 ya mwaka 2016 umewezesha kufunguliwa mashtaka kwa kesi za biasara haramu ya misandali kuititia Sheria ya Uhifadhi na Usimamizi wa Wanyamapori ya 2013. Mkanganyiko ambao umetokana na ukosefu wa uwazi juu ya nani ana mamlaka ya utekelezaji umewapa ujasiri wafanyabiashara haramu wa misandali wanapowasilihwa mahakamani. Zaidi ya hayo, kukosekana kwa uwiano katika sheria za uhifadhi za Afrika Mashariki kumewezesha zaidi ulinzi wa misandali ya Kenya inayosafirishwa kimagendo hadi Uganda na Tanzania.

Matokeo muhimu

- Biasara haramu wa misandali ni uhalifu wa kimazingira unaosababisha kupotea kwa viumbe hai mbalimbali, jambo ambalo lina athari hasi kwa uwezo wa jamii kuzalisha chakula cha kutosha ili kuhakikisha kuwa wanapata riziki.
- Wanawake wanaonekana kudhibiti mtandao wa biasara haramu ya misandali katika Kaunti ya Samburu, kwanza kama wavunaji katika kiwango cha jamii na kisha kama wafanyabiashara wanaoratibu uhusiano kati ya jamii za wenyiji, maafisa wa polisi na wanachama wengine wa mashirika ya serikali.
- Biasara haramu ya misandali nchini Kenya inaonekana kutegemea maafisa wa serikali wanaolinda mtandao huu wa uhalifu uliopangwa.
- Mbinu ya kuhusisha mashirika mengi katika kukabiliana na biasara haramu ya misandali imepata mafanikio tangu mwaka 2020 na inapaswa kuendelezwa.
- Kuititia kwa usaidizi wa mashirika ya serikali na jamii, misandali inaweza kukuzwa ili kuwezesha uvunaji wake endelevu na kuifanya kuwa biasara yenyе tija kaskazini mwa Kenya.

Utangulizi

Msandali wa Afrika Mashariki¹ (*Osyrис lanceolata*) ni aina ya kichaka chenye majani mwaka mzima katika familia ya *Santalaceae*.² Kama aina zingine za misandali – zinazopatikana Australia, India na Pasifikasi – ni chanzo cha mafuta muhimu³ ambayo hutumiwa hasa katika manukato.

Nchini Kenya, msandali hukua na kufikia mita 6⁴ kwa urefu. Huu ni mti unaokua polepole,⁵ na hukomaa baada ya miaka 15–45, na hupatikana katika sehemu za ukame na nusu ukame⁶ nchini Kenya kama vile kaunti za Laikipia, Samburu na Baringo.⁷ Msandali una miti ya kike na ya kiume, huku mimea ya kiume mara nydingi ikipatikana katika maeneo yanayoonekana zaidi. Aina za kike huwa na vimelea zaidi na hupatikana hasa kati ya miti mingine.

Mti huu unajulikana kama *losesiai* mionganoni mwa Wasamburu wa kaskazini mwa Kenya, kama *ndonga* mionganoni mwa Wakamba wa mashariki mwa Kenya, na kama *muthithi* mionganoni mwa Wakikuyu wa katikati mwa Kenya. Katika Kiswahili unaitwa *msandili* au *mti wa marashi*.

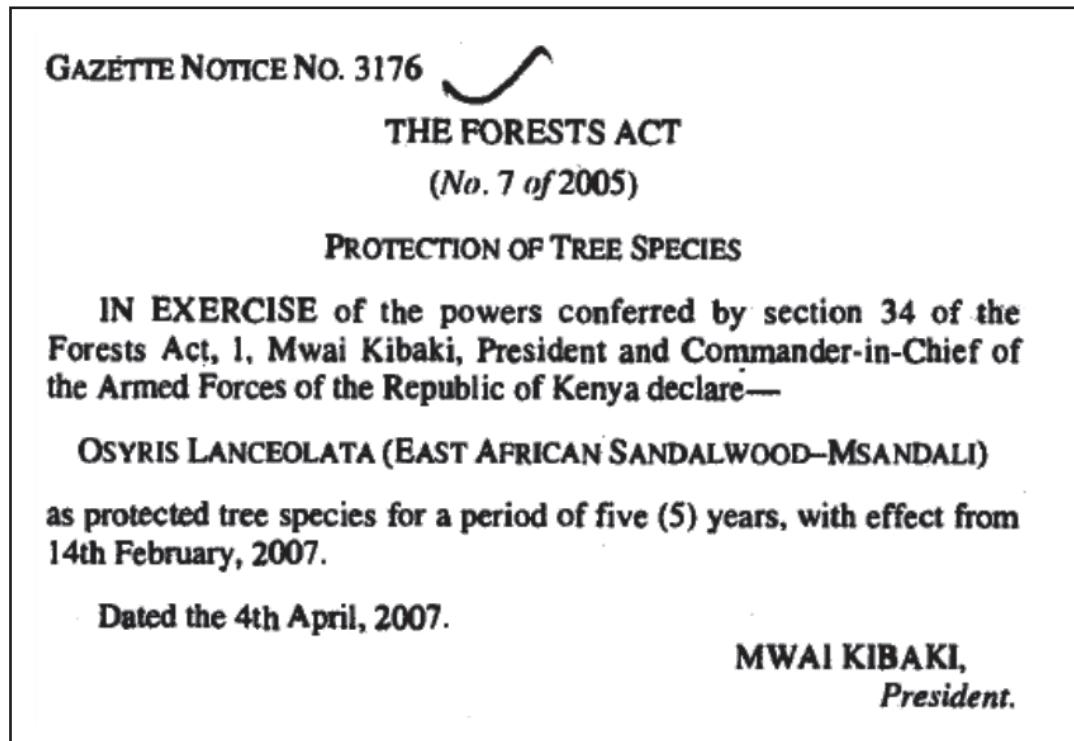
Katika Kaunti ya Samburu, misandali hupatikana zaidi katika kaunti ndogo za Samburu Mashariki na Samburu Kaskazini. Haya ni maeneo ya Marti, Wamba, Londung'okwe na Oromode. Uvunaji wa misandali unaofanywa katika vijiji hivi unasukumwa na mahitaji katika masoko ya kimataifa, kama vile India na Uchina.

India ni mojawapo ya masoko makuu ya misandali,⁸ ambapo inatumiwa⁹ katika sherehe za kidini na kitamaduni. Kiini cha mti wa msandali huchomwa¹⁰ kwenye harusi na mazishi kwa ajili ya harufu yake nzuri, huku mafuta yake yaktumika katika sherehe za Wahindu na Wabudha.¹¹ Sehemu ifuatayo inaangazia historia ya biashara haramu ya misandali nchini Kenya, kwa kuzingatia wahuksika wakuu wanaohusika katika biashara hiyo haramu na madhara ya kijamii yanayowapata wanajamii.

Historia ya biashara haramu ya misandali nchini Kenya

Katika Afrika Mashariki, rekodi zinaonyesha kuwa mti wa msandali umekuwa ukitumiwa kwa utoaji wa mafuta muhimu tangu angalau mwaka 2002.¹² Uliorodheshwa kama spishi zilizo hatarini kutoweza na Mkataba wa

Kielelezo cha 1: Notisi ya Gazeti la Kenya kuhusu marufuku ya rais ya uvunaji wa misandali, 2007

Chanzo: Serikali ya Kenya, Notisi ya Gazeti 3176, Nairobi: Mchapishaji wa Serikali ya Kenya, 2007

Biahsara ya Kimataifa ya Spishi za Wanyamamwitu na Mimea iliyo Hatarini Kutoweza (CITES) katika mwaka wa 2004.¹³ Katika mwaka wa 2005 Shirika la Huduma ya Wanyamapori la Kenya (KWS) lilianza kuchukua hatua dhidi ya uvunaji wake. Uvunaji huu ulikuwa ukifanywa hasa na watu wanaoishi katika jamii zinazopakana na maeneo yaliyo chini ya mamlaka yake, k.m. Mbuga ya Kitaifa ya Tsavo. Kituo cha Kimataifa cha Uhusiano wa Mazingira kilibaini utumiaji wake wa kupita kiasi nchini Kenya:¹⁴

Kuanzia Aprili-Desemba 2005, KWS
iliwakamata watu 179 na kupata takriban kilo
180,000 za misandali yenye thamani ya soko
ya takriban Shilingi za Kenya milioni 14.5 -
ambapo ni takriban Shilingi za Kenya milioni
0.9 pekee zinazowaendea wavunaji.

Katika mwaka wa 2006¹⁵ ripoti zaidi kuhusu matumizi yaliyokithiri zilisababisha kutolewa pendekezo katika Kongamano la Wanachama la CITES 2013 huko Bangkok ilii kufikiria kuweka msandali wa Afrika Mashariki kwenye Orodha yake ya Kiambatisho II cha Spishi.¹⁶

Uvunaji wa mafuta ya msandali unahusisha ung'oaji wa¹⁷ mti mzima, jambo linalofanya kilimo-mseto na ukuzaji endelevu kuwa na changamoto kubwa. Katika mwaka wa 2007, serikali ya Kenya iltoa marufuku inayotoka kwa rais ya miaka mitano¹⁸ kuhusu uvunaji wake. Jambo hili lilichangiwa na wafanyabiashara haramu wa misandali kukamatwa na KWS katika mbuga za kitaifa na hifadhi za wanyama za Kenya.

Licha ya marufuku hiyo, utumiaji uliokithiri wa msandali umeendelea, huku visa vingi vikiwa kwenye vichwa vya habari¹⁹ katika miongo miwili iliyopita. Hili limesababisha vikwazo vya ndani na kimataifa vya kisheria na kiudhibiti katika juhudzi za kulinda mti huo. Sheria ya Usimamizi wa Uhifadhi wa Wanyamapori ya Kenya ya 2013 inaorodhesha msandali wa Afrika Mashariki kama 'spishi iliyo hatarini kutoweza'.²⁰ Kifungu cha 92 cha Sheria hiyo kinasema:

Mtu yejote ambaye anatenda kosa kuhusiana na spishi iliyo hatarini kutoweza au inayotishiwa au kuhusiana na nyara yoyote ya spishi hizo zilizo hatarini kutoweza au zinazotishiwa atawajibika, baada ya kupatikana kuwa na makosa, kulipa faini isiyopungua shilingi milioni ishirini au kifungo cha maisha au adhabu zote mbili kwa pamoja. faini na kifungo.

Kama ilivyotajwa hapo juu, msandali wa Afrika Mashariki uliorodhesha kwenye Kiambatisho cha II cha CITES tarehe 6 Desemba 2013.²¹ Kiambatisho cha II kinaorodhesha spishi ambazo haziko katika hatari ya kutoweza kwa sasa lakini zinaweza kutoweza kwa sababu ya utumiaji kupita kiasi.

Kuhusu msandali, wafanyabiashara katika ngazi ya eneo husika, kitaifa na kimataifa wanahuksika na uvunaji wake wa kiunyonyaji, sawa na wale wanaonufaika na biashara hiyo. Kama ilivyoolezwa katika sehemu inayofuata, nchini Kenya matokeo yanaonyesha kuwa wanufaishwa hao ni pamoja na maafisa wa serikali za mitaa ambao wamepewa mamlaka ya kuulinda mti huo lakini badala yake wananufaika na biashara yake katika soko la kimataifa.

Soko la msandali nchini Kenya

Thamani ya soko la msandali huamuliwa na dhima zake katika jamii mbalimbali ulimwenguni. Msandali ni chanzo cha mafuta muhimu yanayotolewa kutoka kwenye kiinimti chake, hutumika katika manukato, utunzaji wa ngozi na bidhaa za dawa²² huko Ulaya na Amerika ya Kaskazini. Mbao za msandali pia hutumika kwa uchongaji vinyago na fanicha nchini Uchina na Japani.

Tafiti zinatabiri kuwa kufikia mwaka wa 2040 miti ya misandali itakuwa imetoweza porini kutokana na kuvunwa kupita kiasi

Matumizi haya yamedumisha thamani ya soko la kimataifa ya mafuta ya msandali, ambayo ilikuwa Dola za Marekani 1,750-2,100 kwa kilo (Shilingi za Kenya 175,000- 210,000) katika mwaka wa 2019²³ Kwa kuzingatia ongezeko linalotarajiwa la mahitaji ya msandali nchini India na Uchina, tafiti zinatabiri kuwa kufikia mwaka wa 2040²⁴ miti ya misandali itakuwa imetoweza porini kutokana na kuvunwa kupita kiasi.

Kuna uwezekano mkubwa kwamba biashara ya msandali nchini Kenya ni ya mamilioni ya dola. Afisa wa KFS²⁵ katika Kaunti ya Samburu alisema kwamba, katika ngazi ya kijiji, kilo 1 ya msandali ambao haujifikatwa iligharimu Dola 1 ya Marekani (Shilingi 100 za Kenya),

na kilo 1 ya mbao zilizokatwa za msandali ni Dola 1.5 za Marekani (Shilingi 150 za Kenya).

Taasisi ya Utafiti wa Misitu ya Kenya²⁶ ilithibitisha kuwa kilo 1 ya msandali hutoa mililita 20 za mafuta ya msandali. Mililita moja ya mafuta ya msandali huuzwa kwa Dola 2 za Marekani (Shilingi 200 za Kenya) nchini Kenya. Kwa hivyo, kilo 1 ya msandali wa Kenya huzalisha mililita 20 za mafuta ya msandali, ambazo huuzwa kwa Dola 40 za Marekani (Shilingi 4,000 za Kenya) katika soko la kimataifa. Kwa hivyo, kilo moja ya msandali ina thamani ya Dola 40 za Marekani.

Katika kisa cha hivi punde zaidi²⁷ ya biashara haramu ya misandali, huko Emali katika Kaunti ya Makueni nchini Kenya, washukiwa walikamatwa wakiwa na kilo 5,500 za msandali. Ikichukuliwa kuwa hii iliкуwa imeuzwa kwa Dola 1.5 za Marekani kwa kilo, jamii ilipokea Dola 8,250 za Marekani (Shilingi 825,000 za Kenya). Katika soko la kimataifa, kilo 5,500 za msandali zingeuzwa kwa Dola 40 za Marekani kwa kilo, na kupata Dola 220,000 za Marekani (Shilingi milioni 22 za Kenya). Hili linaonyesha kiwango cha unyonyaji wa jamii ya wenyeji.

Ukubwa wa soko la msandali nchini Kenya pia unaweza kuonekana kutokana na gharama ya kusafirisha msandali kimagendo kuvuka mpaka wa Kenya na Uganda.

Mfanya magendo²⁸ katika mji wa Busia alisema kuwa tani za msandali, zikiwa zimebekwa kwenye masanduku ya katoni, husafirishwa kwa mabasi ya umma kutoka Nakuru hadi Busia angalau mara tatu kwa wiki. Katika mpaka wa Busia mfanya magendo huyo hutumia baiskeli kusafirisha magunia ya misandali yenye uzito wa kilo 100 kila moja hadi Uganda kwa gharama ya Shilingi 3,500 za Kenya kwa kila gunia. Ili kuwezesha misandali kupitishwa hadi Uganda, mfanya magendo huwahonga polisi wa mpakani kwa Shilingi 100 za Kenya kwa kila gunia.

Uhusiano kati ya soko la Kenya na la kimataifa la msandali unaweza kuonekana katika Bandari ya Mombasa, ambayo ina makontena mengi yaliyotwaliwa yakiwa na msandali. Kiasi cha biashara ya msandali nchini Kenya pia kinaweza kudhihirika kutokana na ukubwa wa makontena haya na idadi ya utwaaji wake bandarini unaofanywa na mashirika ya usalama.

Watuhumiwa wote waliohusishwa na makontena hayo walishaktiwa kwa kosa la 'kusafirisha nje ya nchi spishi zilizotwaliwa' kinyume na kifungu cha 99 (1) na (2) cha Sheria ya Uhifadhi na Usimamizi wa Wanyamapori ya mwaka 2013. Katika Kituo cha Polisi Kilindini, Kitabu cha Matukio kinaonyesha kutwaliwa kwa makontena 11 kati

ya 2015 na 2018. Kwa wastani, makontena haya yana takriban tani 237 za msandali, zenye thamani muafaka ya sasa ya Dola milioni 9.48 za Marekani (Shilingi milioni 948 za Kenya).

'Uchumi wa ulinzi' na biashara haramu ya msandali kaskazini mwa Kenya

Katika 'uchumi wa ulinzi',²⁹ watendaji haramu hutumia ufisadi kushawishi mamlaka za serikali kuwezesha shughuli za baadhi ya masoko haramu.³⁰ Uchumi wa ulinzi hufanya kazi wakati wale walio na mamlaka halali, kama vile maafisa wa serikali, wamejumuishwa katika vikundi nya uhalifu uliopangwa ili kuwezesha usafirishaji wa bidhaa haramu katika eneo mahususi la kijiografia.³¹ Uendeshaji wa uchumi wa ulinzi katika kuwezesha masoko haramu unaweza kuelezewa ifuatavyo.³²

Katika kila shughuli ambayo upande mmoja hauamini mwingine, na ambapo serikali haipatikani ili kushurutisha utiifu katika mikataba iliyovunjwa - ama kwa sababu haipo, haina nguvu za kutosha, au kwa sababu shughuli hiyo ni haramu - ulinzi unakuwa bidhaa kivyake.

Kuwepo kwa uchumi wa ulinzi kunaonyesha kuwa rasilimali zilizopo kwa ajili ya kupambana na aina mahususi za uhalifu uliopangwa zinaweza kuwa pungufu ikilinganishwa na rasilimali ambazo mitandao ya uhalifu uliopangwa inazo. Uchumi wa ulinzi hustawi wakati watumishi wa umma kama vile maafisa wa polisi wanajaribu kufaidika kutokana na uhalifu uliopangwa kwa kudai malipo ili kuwaruhusu wahusika walio katika masoko haramu kufanya mambo yao.

Uchumi wa ulinzi hustawi
wakati watumishi wa umma
kama vile maafisa wa polisi
wanadai malipo ili kuwaruhusu
wahusika walio katika masoko
haramu kufanya mambo yao

Kaskazini mwa Kenya, kukamatwa kwa maafisa wa serikali³³ wakiwa na msandali kunaonyesha kuwepo kwa uchumi huo wa ulinzi. Jukumu la mamlaka za serikali

katika kulinda na kuwezesha usafirishaji wa msandali ilijitokeza tena katika majadiliano ya kikundi lengwa (FGD) na afisa wa polisi huko Malaba:

Kama maafisa wa trafiki tuko kwenye Barabara Kuu ya Bungoma-Malaba kila siku. Kwa hiyo, siku moja, bosi alituuta karibu saa sita mchana. Alituamuru tuondoe kizuizi hicho cha barabarani mara moja na turejee kituoni kwa ajili ya kupelekwa mara moja kwenye kazi zingine za dharura. Baada ya saa moja, alituomba turudi kwenye barabara kuu. Baadaye tuligundua kwamba alikuwa akiondoa vizuizi kwenye barabara kuu ili msandili ipitishwe. Alidhani tungekamata [dereva wa] lori. (Mji wa Malaba, tarehe 7 Mei 2021)

Ingawa matokeo haya yanaonyesha mtindo ulioenea ambapo biashara haramu ya msandali nchini Kenya inawezeshwa na wahusika walio serikalini. Kinyume chake, utafiti huo pia umegundua kuwa uanzishwaji wa vikundi ya mashirika mengi ili kukabili ana na uhalifu uliopangwa wa kimataifa, ikiwa ni pamoja na biashara haramu ya msandali, umesababisha kukamatwa na kufunguliwa mashtaka kwa washukiwa kadhaa tangu mwaka 2019.

Uhusikaji dhahiri wa maafisa kutoka Huduma ya Kitaifa ya Polisi, KWS na Huduma ya Misitu ya Kenya (KFS), walinzi wa misitu na wanyama (wafanyakazi wa serikali ya kaunti) na machifu katika biashara haramu ya misandali ni mfano wa uchumi wa ulinzi. Uhusikaji huu huwezesha utambuzi wa maeneo ya mavuno (misitu ya kijamii), uvunaji na upakiaji katika ngazi ya jamii, na upishishwaji usio kizuizi wa misandali iliyovunwa kutoka vijiji hadi mpaka wa Kenya na Uganda.

Maeneo ya utafiti na mbinu

Utafiti huo ulifanywa katika kaunti za Samburu, Busia na Mombasa kati ya tarehe 26 Aprili na 14 Mei 2021. Kaunti ya Samburu iko kaskazini-magharibi mwa Kenya. Ilichaguliwa kama eneo la utafiti kwa sababu wafanyakabiashara haramu ya msandali walikuwa wamekamatwa huko hivi karibuni.³⁴ Hapa, mahojiano nusu-funge yalifanywa na afisa wa misitu aliystaa, machifu wawili (ambao wanachukuliwa kuwa sehemu ya mfumo wa utawala wa serikali), madalali wawili wa msandali na kijana aliyeusika katika uvunaji wa misandali katika kiwango cha jamii.

Pia majadiliano ya vikundi lengwa viwili vyenye jumla ya washiriki 21 yalifanyika. Washiriki katika majadiliano ya kikundi lengwa cha kwanza walijumuisha wawakilishi

wa jamii, machifu, wanawake, wafanyakabiashara wa misandali na vijana. Kikundi cha pili kilijumuisha maafisa wastaafu wa KFS, machifu na madalali wa misandali.

Eneo la pili la ukusanyaji wa data lilikuwa kwenye mpaka wa Kenya na Uganda. Kaunti ya Busia ilichaguliwa kwa sababu ni mahali muhimu pa kupitia kati ya nchi kwa misandali inayosafirishwa kutoka Samburu na maeneo mengine ya Kenya hadi Uganda.

Misandali ilikuwa ikisafirishwa kutoka Samburu hadi Tororo nchini Uganda kwa ajili ya usindikaji kiasi katika kiwanda cha Skybeam Africa.³⁵ Tangu wakati huo kiwanda hiki kimefungwa.³⁶ Hata hivyo, bado misandali kutoka Kenya inasafirishwa hadi Uganda na kisha kusafirishwa tena hadi Kenya kama bidhaa ya Uganda.

Huko Busia, mahojiano nusu-funge yalifanywa na wahojiwa wengine watano - mawakala wawili wa kupitisha bidhaa, mfanya magendo ya msandali, afisa wa KFS na afisa wa polisi. Pia majadiliano mawili ya vikundi lengwa yalifanyika. FGD ya kwanza, iliyofanyika katika mji wa Busia, ilijumuisha maafisa wa KFS, mawakala wa kupitisha bidhaa, polisi wa eneo hilo.

Kielelezo cha 2: Ramani ya maeneo ya utafiti

Chanzo: ISS/Amelia Broodryk

wafanya magendo na viongozi wa kijamii wa eneo hilo. FGD ya pili, iliyofanyika katika mji wa Malaba, iliwapata wahojiwa kutoka Mamlaka ya Ushuru ya Kenya (KRA), polisi, wafanya magendo ya msandali na wafanya biashara haramu ya msandali.

Watoa taarifa walichaguliwa kulingana na kuvutiwa au kuhusika kwao katika biashara ya misandali katika eneo hilo. Maafisa wa KFS na baadhi ya machifu walilizungumzia suala hili kwa mtazamo wa uhifadhi, kama walivyofanya baadhi ya wazee wa jamii. Wafanyabiashara na madalali wa misandali walihimizwa kuhudhuria kwani walikuwa na taarifa ambazo zingeweza uvunaji endelevu wa mti huo.

Eneo la mwisho la ukusanyaji wa data lilikuwa Mombasa. Hasa, Bandari ya Mombasa³⁷ ambayo hutumika kama kitovu kikuu cha biashara haramu ya misandali inayosafirishwa kutoka bara la Kenya na ukanda wa Afrika Mashariki. Kuhoji mashirika husika katika bandari ilikuwa muhimu katika kupata ufahamu juu ya mawanda ya soko, pamoja na zinakoelekeaa kontena zenye misandali. Majadiliano ya kikundi lengwa yalifanyika na wanachama wa Kitengo cha Pamoja cha Kudhibiti Bandari (JPCU).

Ongezeko la mahitaji ya misadali limesababisha uvunaji wake kupita kiasi na uharibifu wa misitu

JPCU ni mfumo wa ufuatiliaji wa mashirika mbalimbali ulioanzishwa kwa usaidizi wa Shirika la Umoja wa Mataifa la Dawa za Kulevyaa na Jinai (UNODC). Ina jukumu la ufuatiliaji wa pamoja wa makontena bandarini ili kuzuia usafirishaji wa bidhaa haramu kama vile nyara za wanyamapori, misanduli na dawa za kulevyaa. Wanachama wa JPCU wanajumuisha wawakilishi kutoka KRA, KWS, KFS na Mamlaka ya Bandari ya Kenya (KPA). Pia mahojiano matano yaliyo nusu fungo yalifanywa na wafanyakazi kutoka KFS, KWS na KPA.

Aidha, kulikuwa na mahojiano mawili ya wasifu na madalali ili kupata maarifa kuhusu mtandao wa wahusika wanaofanikisha uvunaji na usafirishaji wa misanduli kutoka Samburu hadi Busia.

Wahusika wakuu na mitandao inayowezesha biashara haramu ya misandali nchini Kenya

Mtandao unaowezesha biashara haramu ya misandali unajumuisha wahusika wakuu. Wengi wa wahusika hawa wanaishi penye chanzo cha misanduli nchini Kenya (Kaunti ya Samburu).

Mitandao ya jamii ya eneo hilo

Utafiti umeonyesha kwamba miti ya misandali katika maeneo yaliyolindwa kama vile Mbuga ya Kitaifa ya Tsavo³⁸ iliyokusini mashariki mwa Kenya ililengwa hapo awali, kwa sasa wafanyabiashara haramu wa misandali wanatafuta misandali kutoka misitu ya kijamii iliyokusini mashariki mwa Kenya³⁹ na kaskazini mashariki mwa Kenya.⁴⁰

Katika ngazi ya jamii, wahusika kadhaa ni muhimu katika kutambulishwa kwa wafanyabiashara haramu wa misandali. Mhusika muhimu zaidi katika mkufu wa thamani ya biashara haramu ya eneo mahususi ni chifu. Machifu ni watumishi wa umma katika muundo wa Utawala wa Kitaifa wa Kenya, na wako chini ya Ofisi ya Rais.

Jukumu la machifu kama walinzi wa lango katika mkufu wa biashara haramu ya miasandali lilinaswa na wakala aliyesema:

Nilipokea simu kutoka kwa bibi huyo kukiwa na maagizo juu ya kilo/tani za misandali zinazohitajika. Nilikodisha pikipiki na kusafiri hadi kijijini ili kwenda kukutana na chifu. Nilimweleza chifu kiasi cha tani za msandali zinazohitajika na nikamlipa Shilingi 10,000 za Kenya ikiwa ni ada za kufikia bidhaa hizo. Chifu ndiye aliyewaita walinzi wa misitu na wanayamapori na wazee. Kundi hili pia lililipwa Shilingi 20,000 za Kenya. Kisha walinzi wa msitu walikubali kuturuhusu kufanya mkutano na wanawake waliovuna misanduli. (Mji wa Maralal, Kaunti ya Samburu, tarehe 29 Aprili 2021)

Walinzi wa kijamii wa misitu na wanyamapori wana jukumu sawa la kuwaruhusu kwa wale wanaotaka kuingia kwenye misitu ya jamii. Walinzi wa kijamii wa misitu na wanyamapori ni wenyeji kutoka jamii za Samburu na Turkana na wameajiriwa na Serikali ya Kaunti ya Samburu,⁴¹ inayohusika na ulinzi wa viumbepori.⁴² Maafisa wa misitu waliostaafu⁴³ walifichua

kuwa walini wa kijamii wa misitu na wanyamapori ni sehemu ya mtandao wa biashara haramu ya misandali, kwani lazima wao na wazee walipwe na dalali ili wafanyabiashara haramu ya msandali waingie kwenye misitu hii.

Wanawake wa eneo la Samburu ndio wanaohusika katika uvunaji wa misandali katika misitu ya jamii. Mahojiano muhimu ya mto taarifa⁴⁴ yalibainisha kuwa, baada ya mkutano wa dalali huyo na wazee, chifu na walini wa kijamii wa misitu na wanyamapori, mkutano mwingine unaitishwa na wazee na walini hao mbele ya wanawake wa jamii hiyo. Mkutano huu unapanga bei ya misandali iliyovunwa (Shilingi 100–150 za Kenya kwa kilo) na misandali iliyokatwakatwa (Shilingi 20–25 za Kenya kwa kila gogo). Bei hii inatolewa na wazee kwa ushauriano na wanawake wa eneo hilo.

Vijana (*imuran*) wa Wasamburu ni vijana wenye umri wa kati ya miaka 15 na 30 amba⁴⁵ wanahusika na usalama wa jamii. Mahojiano na watoa taarifa huko Samburu yalifichua kuwa upatikanaji wa silaha haramu kwa urahisi⁴⁶ kuliwezesha vijana hao kuwalinda wanawake wanaovuna misandali.

Vijana hawa hulipwa Shilingi 200–400 za Kenya kwa siku ili kutoa usalama na kuandamana na wanawake

Kielelezo cha 3: Mti wa msandali uliotolewa maganda kwenye misitu wa kijamii katika kijiji cha Oromode, Samburu Mashariki.

Chanzo: Mwandishi

Kielelezo cha 4: Mahali pa kukatia misandali katika kijiji cha Oromode, Samburu Mashariki.

Chanzo: Mwandishi

wanaong'oa na kukatakata miti ya misandali, na kisha dalali atawaajiri kupakia misandali iliyovunwa kwenye lori. Wakati mwingine vijana pia hutoa ulinzi wa silaha wakati misandali iliyovunwa inapohifadhiwa katika nyumba.

Jukumu la dalali

Uvunaji wa misandali huanza wakati dalali anapopokea maelekezo (kimsingi agizo) kuhusu kiasi cha misandali kinachohitajika na mfanyabiashara haramu. Kwa kawaida, wafanyabiashara haramu hawa ni wanawake. Wakati wa mahojiano mnamo Aprili 2021, dalali mmoja wa mjini Maralal alieleza jinsi alivyoingizwa katika biashara hiyo haramu:

Mimi ni mwanajeshi mstaafu; Niliondoka katika Jeshi la Ulinzi la Kenya mwaka wa 2001. Nilipoondoka jeshini, nilitamani sana kupata mapato kwa sababu nina familia. Katika mwaka wa 2011 mwanamke anayemiliki hoteli katika mji wa Maralal alinjia ili kumsaidia katika biashara ya misandali. Bibi huyu alikuwa na mawasiliano na mwanamke mwingine aliyemiliki maghala ya misandali huko Eldoret na Nakuru. Alikuwa akija Maralal kwa Prado yake. Kisha angekaa katika hoteli hiyo na kunikabidhi gari hilo na oda ya misandali inayohitajika. Tulifanya biashara nydingi pamoja. Mimi ndiye

ningempelekeea Afisa Mkuu wa Kitengo cha Polisi (OCPD) pesa. Pia ningepeleka pesa kwa maafisa wa KWS. (Mji wa Maralal, tarehe 28 Aprili 2021)

Dalali ndiye kitovu cha mkufu wa thamani wa biashara haramu ya misandali katika ngazi ya eneo mahususi. Yeye ndiye kiungo kati ya wanawake wanunuzi wa misandali (wafanyabiashara haramu) na wahusika wa jamii kama vile machifu, walinzi wa misitu na wanyamapor na wapiganaji.

Pia dalali ndiye kiungo kati ya mfanyabiashara haramu na 'mafudisanifu' (watu wenye ujuzi maalumu). Katika majadiliano ya kikundi lengwa, mafudisanifu hao walifichuliwa kuwa ni watu walioletwa na mfanyabiashara haramu ili kuhakikisha kuwa misandali iliyovunwa ni ya ubora wa juu.

Dalali ndiye kiungo kati ya wanawake wanunuzi wa misandali na wahusika wa jamii kama vile machifu, walinzi wa misitu na wanyamapor na wapiganaji

Ni kazi ya dalali kumwezesha fundisanifu kuingia katika jamii. Dalali pia huhakikisha kuwa fundisanifu amepata nyumba hapo kijijini, ili aweze kusimamia uvunaji na ukataji wa misandali.

Fundisanifu, dalali na mwanamke kutoka kijijini wote hutunza kumbukumbu (leja) zeny majina ya wanawake wanaovuna. Rekodi hizi ni muhimu katika kuwalipa wanawake kwa kila kilo ya misandali inayovunwa.

Aidha, dalali huyo anaendelea kuwasiliana na maafisa wa vyombo vy ya usalama vy serikali. Kulingana na habari iliyopokelewa, dalali anaruhusu misandali iliyovunwa kusafirishwa kuitia barabara kuu, na anaisindikiza misandali iliyovunwa nje ya Kaunti ya Samburu.

Wafanyabiashara haramu wanawake wa misandali

Wafanyabiashara wanawake wanaonyeshwa kuwa wanachukua jukumu muhimu katika kudhibiti biashara

haramu ya misandali katika Kaunti ya Samburu. Afisa wa polisi mwenye cheo kikubwa huko Maralal anaeleza kwamba:

Siku moja kundi la wanawake wanne walikuja ofisini mwangu saa za asubuhi. Walijitambulisha kama wafanyabiashara wanawake katika Kaunti ya Samburu. Walikuwa wazi sana kuhusu aina ya biashara wanayofanya. Waliniambia kuwa wanafanya biashara ya misandali. Walikuja kujitambulisha na walitaka kunipa bahasha yenye pesa, [ambayo] niliikataa. Lakini nilishangaa jinsi walivyokuwa wajasiri. Inaonekana kwamba wanawake wamekuwa kwenye mstari wa mbele katika biashara hii. Kwa kweli, Prado nydingi unazoziona huko nje ambazo tulizitwaa zikiwa na misandali ni za baadhi ya wanawake hao. (Mji wa Maralal, tarehe 29 Aprili 2021)

Mbali na kuendesha biashara hiyo haramu, kama ilivyo kwa makundi mengine ya uhalifu uliopangwa, vitisho na matumizi ya vurugu pia yapo. Kulingana na afisa wa uhifadhi huko Maralal, alipokea simu kutoka kwa mfanyabiashara wa misandali ambaye hakuwa amekutana naye,

[mpigia simu] aliniambia kwamba alikuwa kwenye mukutano wikendi iliyotangulia huko Nakuru ambapo majadiliano yalifanyika kuhusu jinsi ya kuwaua baadhi yetu ambao walikuwa wamechukua hatua za dhati kukomesha biashara haramu ya misandali huko Samburu. Aliniambia kuwa nilikuwa kwenye orodha ya wale ambao wamelengwa kuuliwa, pamoja na baadhi ya wenzangu kutoka mashirika mengine ya serikali. Ili kupata imani yake, tulimtuma kwenye mukutano uliofuata wa chama cha wafanyabiashara wa misandali lakini tukamwomba arekodi yatakayotokea. Kwa mshangao wetu, wanachama wengi walikuwa wanawake. Walikuwa wanajadili michango ambayo walihitaji wanachama watoe ili waajiri wauaji kutoka kwa kikosi cha polisi chenyewe! (Mji wa Maralal, tarehe 29 Aprili 2021)

Majadiliano na madalali na maafisa wa polisi katika Kaunti ya Samburu yalifichua kuwa wanunuzi wa kike ndio kitovu cha mtandao huu wa uhalifu uliopangwa. Wanatoa oda za misandali kuitia madalali, na kutoa usafiri, malazi na msaada mwingine wa vifaa kwa dalali ili aufikie msitu wa kijiji/jamii ambako uvunaji wa misandali unafanyika.

Wanawake wanunuizi huajiri mafundisanifu (wengine wakitoka mbali kama Uganda) kukagua ubora wa misandali iliyovunwa na kuwafunza wanawake wa eneo hilo kukata miti ya msandali ipasavyo. Kupitia kwa dalali huyo, wanunuizi hao pia hulipa ada za ulinzi kwa mamlaka za serikali za eneo hilo kama vile polisi, KWS, KFS na walini wa misitu na wanyama wa kaunti ili kuweza kupita bila vizuizi kwenye barabara kuu.

Mahojiano huko Busia na Malaba yalifichua kuwa wanunuizi wanaendesha uchumi mkubwa wa ulinzi, unaojumuisha wakuu wa polisi kwenye barabara kuu za Nakuru-Bungoma na Kisumu-Busia. Mitando hii inawezesha upitishwaji wa biashara haramu ya misandali palipo vizuizi vya barabarani vya polisi. Aidha, wanawake wanunuizi (pamoja na baadhi ya wanaume) wanasemekana kuwa wanachama wa chama cha wafanyabiashara wa misandali, ambacho kinalinda biashara hiyo kwa kuwatolea dhamana wenzao walioamatwa.

Sehemu iliyohapo juu inaonyesha uhusiano kati ya wahusika wa ngazi ya eneo hilo na wafaidi wa kiwango cha kati kutoka kwa biashara haramu ya misandali. Inadhahirisha kuwa biashara haramu ya misandali nchini

Kenya huhusisha maafisa wa serikali ambao wana jukumu la kulinda mazingira katika mkufu wa thamani wa biashara haramu ya misandali. Inaonyesha zaidi kwamba kuvuruga uhusiano kati ya dalali na walini wa kijamii wa lango kwa upande mmoja na kisha uhusiano kati ya dalali na maafisa wa usalama kwa upande mwingine ni mambo muhimu ya kiutendaji ya kuvunja sehemu za mkufu wa thamani ambao kwa sasa unawezesha usafirishaji usio vikwazo wa misandali kutoka Kaunti ya Samburu.

Sehemu inayofuata inaangazia usafirishaji wa misandali kutoka Kaunti ya Samburu.

Usafirishaji wa misandali: Kutoka kwa lori hadi kwa matatu

Mtando wa usafirishaji wa misandali nchini Kenya unatumia misitu ya jamii kuwanufaisha wafanyabiashara haramu, mawakala, wasafirishaji na wamiliki wa makontena katika Bandari ya Mombasa. Katika utafiti kuhusu mitando inayofanikisha uvunaji huu katika Kaunti ya Kitui, ilibainika kuwa 'ni wasafirishaji, madalali na wenye viwanda walionufaika pakubwa na biashara hiyo'.⁴⁷

Kielelezo cha 5: Misandali iliyovunwa na kuhuhifadhiwa katika boma katika kijiji cha Oromode, Samburu Mashariki, chanzo: Mwandishi

Chanzo: Mwandishi

Mabadiliko katika njia ya usafirishaji kutoka maeneo ya uvunaji kama vile Samburu yanaonyesha kubadilika kwa soko hili haramu. Hapo awali misandali ilisafirishwa kwa malori. Visa kadhaa vya malori⁴⁸ kusimamishwa na kupekuliwa kaskazini mwa Kenya yakiwa yanafirisha misandali vimeripotiwa na kuongezeka kwa upelezezi, kuendelea kukamatwa na kutwaliwa kwa misandali katika Kaunti ya Samburu kumewalazimu wafanyabiashara haramu kubadilisha njia zao za uchukuzi.

Mabadiliko katika njia ya usafirishaji kutoka maeneo ya uvunaji kama vile Samburu yanaonyesha kubadilika kwa soko hili haramu

Mahojiano⁴⁹ na madalali huko Samburu yalifichua kuwa kupendelewa kwa Prado kunatokana na imani mionganoni mwa maafisa wa usalama kuwa magari

ya hali ya juu ni ya viongozi wa kisiasa. Kwa hivyo husimamishwa mara chache katika ukaguzi wa polisi wa barabara kuu. Hata hivyo, tangu kuundwa kwa kikundi cha Mashirika mengi ili kukabiliana na biashara haramu ya misandali huko Kaskazini mwa Kenya mnamo 2019, madereva wanaotumia magari ya hali ya juu kama vile Toyota Prado⁵⁰ wamekamatwa katika Kaunti ya Samburu kwa kuwa na misandali. Kisa cha hivi majuzi cha magari kama hayo kutumika kusafirisha misandali katika Kaunti ya Samburu kilielezwa katika ripoti ya polisi:⁵¹

Walipokuwa wakifanya kazi na walinzi wa misitu na wanyamapori na maafisa kutoka KWS, maafisa wa polisi walinaswa gari la Toyota Land Cruiser ... lilitokuwa limepakia tani 1.2 za misandali na Mitsubishi Pajero ... iliyokuwa imepakiwa kilo 500 za misandali..

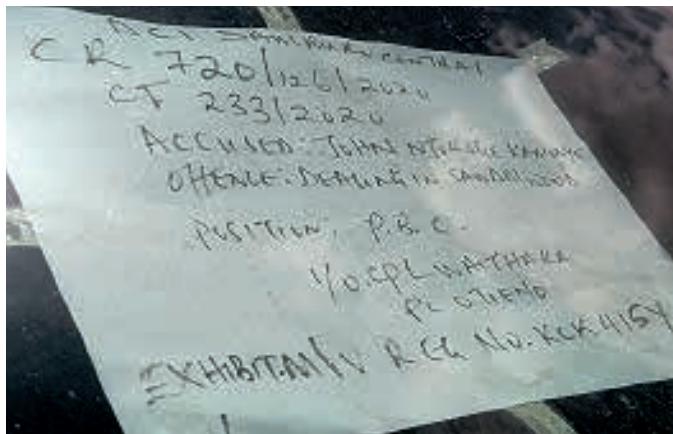
Faili ya kesi 109/2020 katika Mahakama ya Sheria ya Wamba inaonyesha namna wafanyabishara haramu wa misandali wanavyobadilisha mbinu za uchukuzi. Katika kesi hii mshukiwa alitumia pikipiki kusafirisha kilo 70 za misandali. Mabadiliko haya ya uchukuzi

Kielelezo cha 6: Misandali iliyotwaliwa katika Kituo cha Polisi cha Maralal huko Samburu, Aprili 2021.
Chanzo: Mwandishi

Chanzo: Mwandishi

Kielelezo cha 7: Prado yenye misandali katika Kituo cha Polisi cha Maralal. Chanzo: Mwandishi

Chanzo: Mwandishi

yanaweza kuhusishwa na kuongezeka kwa umakini wa vikundi vya mashirika mengi kwenye maeneo muhimu ya biashara muhimu kama vile barabara kuu ya Sura-Adoru-Kisima-Nyahururu.

Kuundwa kwa kikundi cha mashirika mengi⁵² kinachojumuisha maafisa wa KFS, KWS, Huduma ya Polisi ya Kenya, Kurugenzi ya Uchunguzi wa Jinai na Huduma ya Kitaifa ya Ujasusi kumeshuhudia kupungua kwa shehena ya misandali zinazonaswa nchini Kenya. Hivi majuzi, kikundi hicho kilitwaa misandali katika Kaunti za Samburu⁵³ na Makueni.

Hata hivyo, wafanyabiashara haramu wa misandali wanaendelea kuwezesha uvunaji wa misandali kwa ushirikiano wa karibu na madalali na maafisa wa usalama huko Samburu. Katika mahojiano, dalali anaeleza njia mpya za uchukuzi kutoka Samburu:

Mnamo Machi 2021, mwanamke huyo alinipigia simu na kuagiza kilo 200 za misandali; alikuwa asafiri hadi Samburu mara tu tutakapomaliza kuvuna. Lakini basi zuio la kutotoka nyumbani lilitangazwa kwa hiyo asingeweza kuja. Aliniomba nifunge misandali kwenye masanduku ya katoni za matibabu. Kwa hivyo niligawa misandali katika masanduku ya katoni ya kilo 50. Tulikuwa na masanduku manne. Tuliabiri matatu kutoka Maralal hadi Nyahururu kisha kutoka Nyahururu hadi Nakuru. Kutoka hapo tulipanda basi kuelekea Busia tukiwa na makatoni hayo. (Mji wa Maralal, tarehe 30 Aprili 2021)

Mabadiliko katika namna ya kufunga yanaangazia uwezo wa wafanyabiashara haramu kukwepa uupelelezi na uchunguzi wa mashirika ya serikali.

Mianya ya Kisheria Inayowezesha Biashara Haramu ya Msandali katika Afrika Mashariki

Uchanganuzi wa kesi zinazohusu msandali katika mahakama nchini Kenya unaonyesha kwamba sheria zinazokinzana, mkanganyiko kuhusu mamlaka ya kulinda msandali mionganoni mwa asasi za serikali pamoja na kuhusika kwa maafisa wa serikali katika mitandao ya biashara haramu kumewezesha kulindwa kwa mkufu wa thamani ya biahsra haramu wa msandali kunawiri. Tangu 2019, kumekuwepo na kesi nane za biashara haramu wa misandali katika mahakama za Maralal, Wamba na Baragoi. Katika kesi mojawapo iliyofikishwa mbele ya hakimu,⁵⁴ David Njoroge, Paul Njeru Mwai na Daniel Kibe Mboch walikamatwa mnamo Septemba 2019 wakiwa na tani 11 za misandali zenyet thamani ya Dola za Marekani 397 830 (Shilingi milioni 44 za Kenya) na wakashtakiwa kwa mujibu wa kifungu cha 92 (2) cha Sheria ya Uhifadhi na Usimamizi wa Wanyamapori ya mwaka wa 2013. Mwendesha mashtaka alibadilisha shtaka lililo hapo juu na kosa la 'kuondoa mazao ya misitu bila kibali' kwa mujibu wa Sheria ya Uhifadhi na Usimamizi wa Misitu Namba 34 ya mwaka wa 2016. Hali hii ilisababisha kupunguzwa kwa adhabu kutoka uwezekano wa kifungo cha miaka saba gerezani bila uwezekano wa kutozwa faini hadi kutozwa faini ya Dola za Marekani 452 (Shilingi 50,000 za Kenya).

Vivyo hivyo, Stephen Mungai Wanjiru alishtakiwa mnamo Januari 2020 kwa kuwa na kilo 700 za misandali kinyume na kifungu cha 92 (2) cha sheria ya 2013. Katika kesi hiyo, hakimu alitumia kifungu cha 215 cha Sheria ya Utaratibu wa Makosa ya Jinai kumwachilia huru mshukiwa huyo. Mahojiano na Maafisa Waandamizi wa Utekelezaji wa Uhifadhi⁵⁵ ambao walimkamata mshukiwa huyo yalidokeza kwamba utaratibu wa kushughulikia kesi hii uliripotiwa kwa Kurugenzi ya Kuendesha Mashtaka na Mwendesha mashtaka aliyekuwepo Maralal wakati huo alichukuliwa hatua za kiutawala.

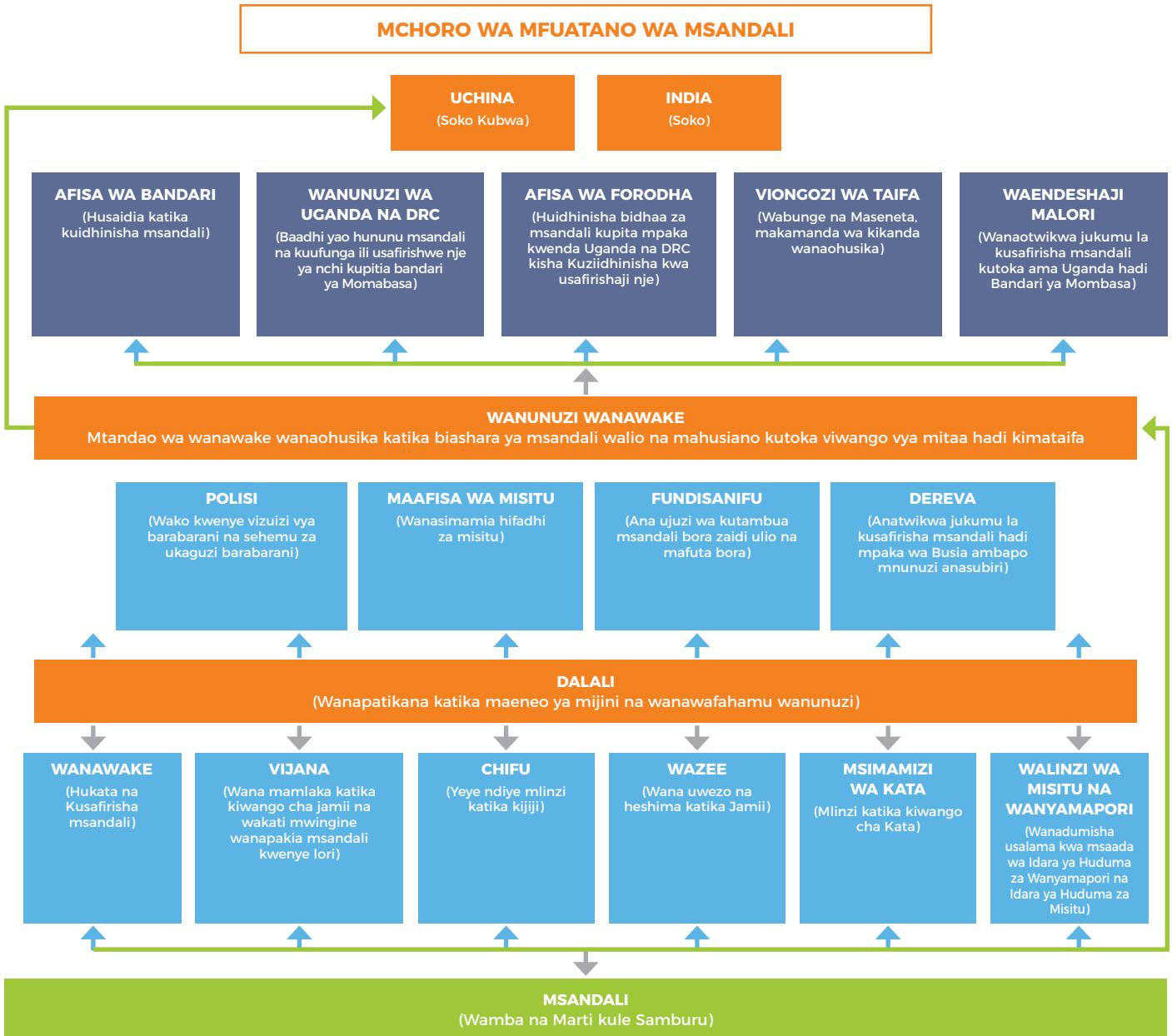
Katika kesi ya Jackson Loshibal ambaye alikamatwa akiwa na takriban kilo 600 za msandali na kushtakiwa katika Mahakama ya Maralal kwa mujibu wa kifungu cha 92 (2) cha Sheria ya Uhifadhi na

Usimamizi wa Wanyamapori Namba 47 ya mwaka wa 2013. Alihukumiwa kifungo cha miaka saba gerezani bila hiari ya kulipa faini. Mahakama pia iliamuru kwamba misandali aliyotwaliwa itolewe kwa Idara ya Wanyamapori ili iharibiwe kwa kuchomwa. Hata hivyo, gari lililotumiwa kusafirisha misandali hiyo lilirejeshwa kwa mmiliki halali. Ingawa uamuzi huu unaweza kuonekana kama uliofaulu, udhaifu wake upo katika kurudisha gari hilo kwa wahalifu, kumaanisha kuwa linaweza kutumika

tena kusafirisha misandali. Kifungu cha 105(2) cha Sheria hiyo kinaruhusu gharama za uteketezaji wa viumbe/bidhaa zilizotwaliwa kugharamiwa na mfanyabiashara haramu, pamoja na serikali kutwaa magari yanayotumiwa na wafanyabiashara haramu.

Katika ukanda mpanga wa Afrika Mashariki, mianya ya kisheria pia imewezesha usafirishaji haramu wa misandali. Katika mahojianio na Bw. Katto Wambua⁵⁶, ambaye ni mshauri mwandamizi wa masuala ya haki ya jinai katika Spaces for Giants, alidokeza taratibu za

Kielelezo cha 8: Biashara ya Msandali

Chanzo: Mwandishi

Biahsara katika Afrika Mashariki ambazo zinawezesha wepesi wa kufanya biashara katika eneo hilo kuwa njia ambayo kwa sasa inatumiwa na wafanyabiashara haramu. Kupitia taratibu hizi za kikanda, misandali ya Kenya inasafirishwa kimagendo hadi Uganda kisha inawekwa kama bidhaa za Uganda na kufungwa na Mamlaka ya Mapato ya Uganda kama bidhaa za Uganda kisha kusafirishwa nje kupitia bandari ya Mombasa nchini Kenya. Changamoto zilizo hapo juu za kisheria zinaonyesha kuwa mafanikio katika kufungua mashtaka dhidi ya wafanyabiashara haramui wa misandali yatahitaji mfumo wa kisheria wa kikanda ambao unatambua ulangazi wa msandali kama uhalifu wa kimazingira wa kikanda.

Wanaotwikwa jukumu la kusafirisha msandali kutoka Uganda hadi Bandari ya Mombasa

Kwa kuwa msandali huvunwa kwa kung'oa mti mzima, ongezeko la mahitaji limesababisha uvunaji wake kupita kiasi na uharibifu wa misitu.⁵⁷ Kuna madhara kadhaa ya kimazingira kutokana na uvunaji wa msandali. Kung'olewa kwake huchangia kutiririsha maji kwa kasi na kusababisha mmomonyoko wa udongo.⁵⁸

Kupungua kwa uoto kunahusishwa na kupungua kwa uhifadhi wa maji kwenye udongo, na uhaba wa maji kwa ujumla wenye athari hasi kwa ukuaji wa mimea ya chakula kama mihindi na miharagwe, ukosefu wa lishe ya mifugo, hasa mbuzi.⁵⁹ Hii huathiri viwango vya usalama wa chakula moja kwa moja.

Katika mahojiano na Vikundi Lengwa⁶⁰ vya wanajamii, ilibainika kwamba mti wa msandali hushikilia mizinga ya nyuki⁶¹ na ni maskani ya wanyama watambaa kama vile nyoka. Hivyo basi, ung'oaji wake kwa jumla husababisha kupungua kwa viumbi hai anuwai. Kwa kuwa wachavushaji kama vile nyuki ni muhimu kwa uzalishaji wa mimea, kupungua kwa idadi yao kuna athari hasi kwa sekta ya kilimo.

Upotevu wa manufaa ya kiafya na kimatibabu

Matumizi ya mti wa msandali kupita kiasi katika ngazi ya chini mwishowe yatasababisha upotevu wa ufhamu dawa za kimatibabu mionganii mwa jamii ya Wasamburu, na kuongeza utegemezi kwa dawa za Kigeni zenye gharama ya juu. Wanajamii wakongwe

bado wanatumia mti wa msandali kutibu magonjwa anuwai, yakiwemo kuhara na homa ya ini. Majani yake pia yanatumiwa kutengeneza chai ya kienyeji ya kutibu mkamba.

Isitoshe, msandali hutumiwa na jamii ya Wasamburu kuhifadhi maziwa.⁶²

Katika mahojiano,⁶³ mwanamke mmoja mzee wa jamii ya Wasamburu alieleza kiwango cha upotevu wa kijamii na kitamaduni unaosababishwa na ulangazi wa msandali:

Vijana wetu wana haja na pesa. Losesiai imekuwa muhimu sana kwa maisha ya jamii ya Wasamburu. Ni chanzo cha dawa za kutibu magonjwa mengi. Hofu yangu kuu ni kwamba katika miaka michache ijayo, neno Losesiai litakuwa limetoweka. Wajukuu wetu hawatawahi kupata nafasi ya kulitumia neno hili kwa sababu ya vitendo vya watoto wetu leo. Mti huu ni takatifu. Hatupaswi kuupoteza. (Mjini Maralal, tarehe 30 Aprili 2021)

Kwa hiyo, matokeo ya ulangazi wa msandali hayajikiti kwa uharibifu wa mazingira tu. Badala yake, umuhimu wa mti wa msandali unaweza pia kueleweka kwa kuzingatia uamilifu wa kijamii na kitamaduni ambao jamii zimepata kutokana nao kwa karne nyingi.

Mapendeleko

1. Mipango ya uhifadhi katika ngazi ya jamii

- Watetezi katika jamii wanaolinda miti ya msandali ni muhimu kwa uendelevu wake wa muda mrefu, na wanapaswa kutumiwa kuwahimiza watendaji wa ndani wanaohusika na uvunaji wa misandali ili badala yake wailinde. Wanajamii, kupitia Mashirika ya Misitu ya Jamii (CFAs), wanaweza kupangwa kutekeleza jukumu kama hilo. Mashirika ya Misitu ya Jamii na walinzi wa jamii wa misitu na wanyamapori wanapaswa kushirikiana kuhifadhi msandali katika maeneo ya mamlaka yao.
- Mashirika ya Kijamii – hasa yale yanayohusika na uhifadhi kaskazini mwa Kenya – yanaweza kushirikiana na Mashirika ya Misitu ya Jamii ili kuendesha kampeni za kuhamasisha jamii kuhusu thamani ya msandali kwa jamii za wafugaji wa kaunti za Baringo, Laikipia, Marsabit na Samburu. Hili linaweza kusababisha kutolewa

- kwa mafunzo ya watetezi waliojitolea katika jamii kulinda mti wa msandali.
- c) Mipango ya ushirikiano inayojikita katika jamii baina ya Mashirika ya Misitu ya Jamii na Serikali za Kaunti katika Kaskazini mwa Kenya inaweza kuanzishwa ili kuongeza uangalizi wa ndani wa uvunaji haramu wa msandali katika jamii za kaskazini mwa Kenya.
 - d) Mafunzo baina ya vizazi na kubadilishana kati ya wazee na vijana kuhusu umuhimu na manufaa ya mti wa msandali yanaweza kupewa kipaumbele kuitia ushirikiano kati ya serikali za kaunti na mashirika ya kijamii.
- 2. Kukuza uendelevu katika ngazi ya serikali za kaunti**
- a) Serikali ya kaunti ya Samburu inahitaji kutohoa Sheria ya Uhifadhi na Usimamizi wa Misitu Namba 34 ya 2016 ili kuhakikisha kuna usimamizi na ulinzi faafu kwa misitu ya jamii ili kukomesha uvunaji haramu wa msandali, kulingana na masharti ya Kifungu cha 32 cha Sheria hiyo.⁶⁴
 - b) Ikizingatiwa kuwa wanajamii wanazidi kuiona msandali kama zao la biashara, serikali za kaunti zinaweza kuwekeza katika uvunaji endelevu na kuanzisha vyama vya ushirika vya msandali ili kusimamia uvunaji wake na uuzaji kwa manufaa ya jamii za mitaa na kama chanzo cha mapato.
 - c) Huenda serikali ya kaunti ya Samburu pia ikahitaji kukagua hatua za walini wa misitu wa jamii kuhusiana na biashara haramu ya msandali. Ufutiliaji wa karibu wa walini wa misitu na wanyamapori hawa unaweza kuwa muhimu katika kuwazuia kuwezesha uvunaji wa msandali katika misitu ya jamii.
 - d) Kuzuia wimbi la biashara haramu ya msandali kutoka kaskazini mwa Kenya kutahitaji juhud za pamoja za serikali za kaunti na asasi za eneo hilo za kutekeleza sheria ili kukabiliana na wimbi la ‘wanabiashara wa kike’ ambao kwa hakika ni walangazi wa msandali. Kukata uhusiano kati ya wafanyabiashara haramuwa kike, kwa upande mmoja, na madalali na watekelezaji sheria wa eneo hilo, kwa upande mwingine, ni muhimu.
 - e) Uundaji wa sera endelevu ya uvunaji na ulinzi wa msandali katika ngazi ya serikali ya kaunti pia unaweza kuwezesha ushirikishwaji wa kimkakati na wa muda mrefu wa washikadau wakuu ndani ya sekta ya usalama na usimamizi wa maliasili nchini Kenya. Sera inayolenga uvunaji na ulinzi endelevu wa misandali inaweza kuwezesha jamii kulinda misitu ya jamii huku ikiwezesha serikali za kaunti na mashirika ya kitaifa kama vile KEFRI na polisi kufanya kazi sanjari na jamii katika kulinda misitu hii dhidi ya wafanyabiashara haramu wa msandali.
- 3. Wadhibiti wa Kitaifa**
- a) Vikosi vya mashirika mengi ya usalama nchini Kenya vinahitaji kuimarisha usimamizi na ufutiliaji wake wa mitando ya eneo hilo ya biashara haramu ya msandali (hasa madalali na maafisa wa serikali) kwa ushirikiano na Mashirika ya ndani ya Misitu ya Jamii, ili kuvunja mkufu wa thamani wa biashara hiyo haramu.
 - b) Taasisi za serikali kama vile KEFRI zinahitaji kupanua mipango ya uzalishajii wa msandali hadi kaskazini mwa Kenya (kwa kufungua ofisi katika mji wa Maralal) ili kuelimisha wanajamii muhimu - kama vile wanawake wa mahali hapo - kuhusu njia za kuhifadhi misandali ili kuifanya iweze kuwa biashara yenye tija.
 - c) Wafanyabiashara haramu wa msandali wanapaswa kushtakiwa kwa mujibu wa Sheria ya Uhifadhi⁶⁵ na Usimamizi wa Wanyamapori, badala ya Kanuni za Adhabu au Sheria ya Misitu. Sheria hii ina adhabu kali, ikiwi ni pamoja na vifungo vya muda mrefu gerezani, ambavyo vinaweza kuwazuia wafanyabiashara haramu wa msandali.
 - d) Kitengo cha JPCU katika Mamlaka ya Bandari ya Kenya kimekuwa na ufanisi katika kukamata na kutwaa kontena zenye misandali iliyokuwa ikielekea soko la ng'ambo. Hata hivyo, kuongezeka kwa ushirikiano kati ya Kurugenzi ya Uchunguzi wa Jinai, Huduma ya Kitaifa ya Polisi, KWS, KFS, Huduma ya Mombasa ni muhimu katika kukusanya taarifa muhimu za kijasusi kuhusu wamiliki wa makontena ya msandali. Hili linaweza kuongeza uelewa wa wadhibiti wa serikali kuhusu soko haramu la msandali nje ya nchi.
- 4. Washiriki wa kimataifa**
- a) a) Kuoaisha sheria za mazingira katika Afrika Mashariki ni muhimu kwa uzuiaji na ulinzi

- wa msandali. Kwa sasa, biashara ya misandali haijapigwa marufuku nchini Uganda na Tanzania, na kuwepo kwa soko hili la kikanda kumeweza kuharimu ya msandali inayotoka Kenya.
- b) Hata hivyo, kulinda misandali ya Afrika Mashariki dhidi ya biashara haramu kutahitaji mabadiliko ya sheria ili kuwezesha uvunaji endelevu na mipango ya uzalishji ambayo itahakikisha kwamba jamii hatimaye zinanufaika kutokana na mti huo.
- c) Mfumo wa kisheria wa kikanda kuhusu kutokomeza soko haramu la msandali katika Afrika Mashariki unapaswa kuwa lengo la muda mrefu la mataifa husika. Hili linapaswa kuzingatia uoanishaji wa sheria za mazingira kulingana na CITES. Lengo la mfumo wa kisheria wa kikanda linapaswa kuwa kuzuia msandali kusafirishwa kutoka nchi asili hadi kwenye eneo kubwa zaidi. Mfumo kama huo unapaswa kuwezesha ushiriki wa taarifa za kijasusi kuhusu masoko haramu ya msandali, hasa katika mipaka ya kimataifa katika Afrika Mashariki. Pia unapaswa kuhimiza ukuzaji unaoongozwa na jamiii ili kuwezesha uvunaji endelevu.
- d) Mataifa ya Afrika Mashariki yanaweza kutekeleza makubaliano ya nchi mbili na nchi zilizo na uhitaji huko Asia. Haya yanaweza kuchukua mtindo wa kampeni za kisheria na utetezi ili kuelimisha raia katika nchi zilizo na uhitaji juu ya kupata mafuta ya msandali. Uhamasishaji wa kimataifa na utetezi wa kulinda misandali ya Afrika Mashariki inayotishiwa unaweza kuwa muhimu katika kupunguza mahitaji katika masoko ya kimataifa. Ufahamu wa kimataifa unaweza pia kusaidia katika kuchangisha fedha kwa ajili ya juhudi za ukuzaji na uendelevu zinazoongozwa na jami.

Tanbihi

- 1 CTSP, Uganda, <https://cites-tsp.org/regions/uganda/>
- 2 C Orwa et al., Agroforestry Database, 2009, <http://www.worldagroforestry.org/sites/treedbs/treedatabases.asp>
- 3 PL Mwang'ingo, G Kibodya and AR Mng'ongo, Oil yield and quality variation between sexes in *Osyris lanceolata* (African sandalwood) and its value as a fodder plant in Tanzania, *Southern Forests*, 72:2, 2010, 68–73.
- 4 EA Ooko, Evaluation of anti-microbial activity of *Osyris lanceolata* (East African sandalwood), BSc Thesis, Jomo Kenyatta University of Agriculture and Technology, 2009.
- 5 Doddabasawa and BM Chittapur, Sandalwood plantations: points to ponder, *Current Science*, 120:7, 2021.
- 6 J Teixeira Da Silva et al., African sandalwood or Nepalese sandalwood: a brief synthesis, *Notulae Scientia Biologicae*, 8:1, 2016, 57–61.
- 7 G Koech, KFS wants sandalwood extraction banned, *The Star*, 4 March 2018, <https://www.the-star.co.ke/news/2018-03-04-kfs-wants-sandalwood-extraction-banned/>
- 8 Auromere.com. The healing properties of Chandana-The Indian Sandalwood Tree. 2020. <https://www.auromere.com/blog/the-healing-properties-of-chandana-the-indian-sandalwood-tree/>
- 9 C Sandeep and TN Manohara, Sandalwood in India: historical and cultural significance of *Santalum album* as a basis for its conservation, *Nebio*, 10, 2019, 235–242.
- 10 Ibid.
- 11 Ibid.
- 12 http://www.trafficj.org/cop16/pdf/CoP16_Prop69_Analysis.pdf
- 13 Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES), Consideration of proposals for amendment of appendices I and II, 16th meeting of the Conference of the Parties Bangkok (Thailand), 3–14 March 2013, <https://cites.org/sites/default/files/eng/cop/16/prop/E-CoP16-Prop-03.pdf>
- 14 Environmental Liaison Center International (ELCI), *Pastoralism as a conservation strategy and contributor to livelihood security: Kenya country study*, 2006, https://www.iucn.org/sites/dev/files/import/downloads/kenya_country_study.pdf
- 15 CITES, Consideration of proposals for amendment of appendices I and II, 16th meeting of the Conference of the Parties Bangkok (Thailand), 3–14 March 2013, <https://cites.org/sites/default/files/eng/cop/16/prop/E-CoP16-Prop-03.pdf>
- 16 Appendices I, II and III, How CITES works, <https://cites.org/eng/app/appendices.php>
- 17 SN Chisika, J Park and C Yeom, The impact of legislation on sustainability of farm forests in Kenya: the case of Lugari Sub-County in Kakamega County, Kenya, *Sustainability*, 12:1, 2020.
- 18 Kenya Gazette, Gazette Notice No. 3176: Kenya Forest Act, Protection of Species, 4 April 2007.
- 19 Kenya Forest Service, Vehicles transporting sandalwood impounded, 12 February 2020, http://www.kenyaforestservice.org/index.php?option=com_content&view=article&id=712:vehicles-transporting-sandalwood-impounded&catid=81&Itemid=538
- 20 Kenya Gazette Supplement, The Wildlife Conservation and Management Act No. 155, Nairobi: Government Printer, 2013.
- 21 US Fish and Wildlife Service, International affairs: current CITES listings of tree species, <https://www.fws.gov/international/plants/current-cites-listings-of-tree-species.html>
- 22 LAJ Thomson, Looking ahead – global sandalwood production and markets in 2040, and implications for Pacific Island producers, *Australian Forestry*, 4:83, 2020, 245–254.
- 23 Ibid.
- 24 Ibid.
- 25 Interview with Forest officer, Maralal, 29 April 2021.
- 26 Interview with KEFRI officer, Mombasa, 11 May 2021.
- 27 S Nzioka, Six suspects arrested at Emali with sandalwood worth Ksh 7.7 million, *The Standard*, 9 April 2021, <https://www.standardmedia.co.ke/kenya/article/2001409069/six-suspects-arrested-with-sandalwood-worth-sh77-million>
- 28 Interview with a Busia-based smuggler, Busia town, Busia County, 5 May 2021.
- 29 M Schultze-Kraft, Organised crime, violence and development, International Development Department, College of Social Sciences, University of Birmingham, 2016.
- 30 T Reitano and M Hunter, *The crime-development paradox: organised crime and the SDGs*, ENACT, Continental Report 2, 2018, <https://www.saferspaces.org.za/uploads/files/ENACT-Continental-Report-02-14Feb1145.pdf>.
- 31 M Shaw, Drug trafficking in Guinea-Bissau, 1998–2014: the evolution of an elite protection network, *Journal of Modern African Studies*, 53:3, 2015, 339–364.
- 32 Ibid.

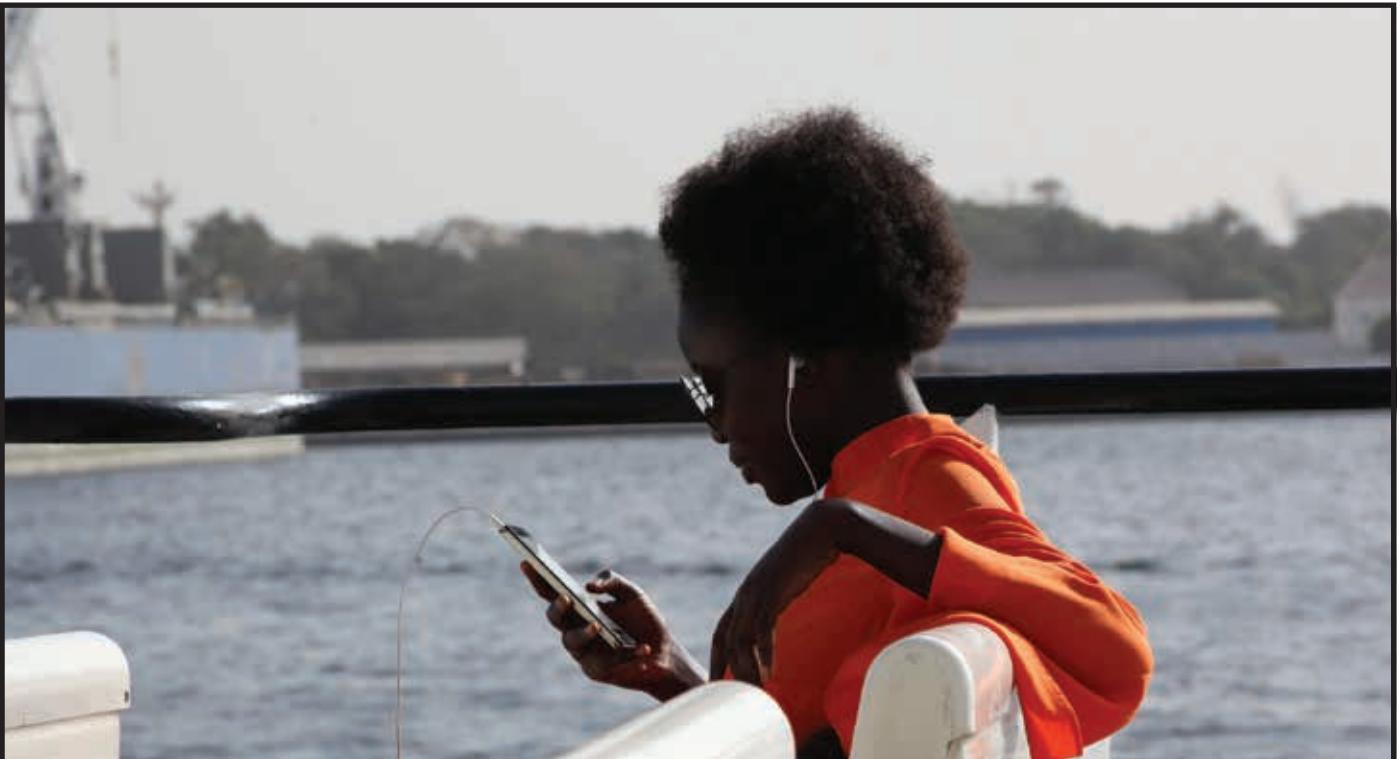
- 33** C Masika, Four KWS officers, two civilians charged with illegally possessing Sh7.2m sandalwood, *The Star*, 10 April 2019, <https://www.the-star.co.ke/news/2019-04-10-four-kws-officers-two-civilians-charged-with-illegally-possessing-sh72m-sandalwood/>
- 34** Ibid.
- 35** Daily Monitor, How oil firm is burning up in Karamoja valuable trees, 14 December 2015, <https://www.monitor.co.ug/uganda/lifestyle/reviews-profiles/how-oil-firm-is-burning-up-karamoja-valuable-trees-1633986>
- 36** Republic of Uganda, Production, Trade, Processing, Monitoring and Control of the East African Sandalwood, *Osyrис lanceolata* in Uganda, Ministry of Water and Environment, Forest Sector Support Department (FSSD), 2021, https://cites-tsp.org/wp-content/uploads/2021/09/CTSP_Ug-reports_July-2021.pdf
- 37** M Ahmed, Detectives seize tonnes of sandalwood at port, *Daily Nation*, 1 October 2020, <https://nation.africa/kenya/counties/mombasa/detectives-seize-tonnes-of-banned-sandalwood-at-port-93338?view=htmlamp>
- 38** EA Ooko, Evaluation of anti-microbial activity of *Osyrис lanceolata* (East African sandalwood), BSc Thesis, Jomo Kenyatta University of Agriculture and Technology, 2009.
- 39** DM Mumbu, Assessing the utilization and socio-economic impacts of *Osyrис lanceolata (hochst and steudel)* and associated environmental degradation in Kitui County, Master's Thesis, South Eastern Kenya University, 2020.
- 40** G Ondieki, Kenya: Sh2.4 million illegally harvested sandalwood destroyed in Samburu, *Daily Nation*, 24 March 2021, <https://allafrica.com/stories/202103250234.html>
- 41** County Government of Samburu, West Gate Conservancy, <https://www.samburu.go.ke/west-gate-conservancy/>
- 42** P Menon, Saluting rangers worldwide on World Ranger Day, Wildlife Conservation Network, 31 July 2018, <https://wildnet.org/saluting-rangers-worldwide-on-world-ranger-day/>
- 43**
- 44** Semi-structured interview with retired woman forester, Maralal town, Samburu County, 29 April 2021.
- 45** B Straight, Land conflict, murder, and the rise of 'timeless culture' and girl blaming (Samburu, Kenya), *Ateliers d'anthropologie*, 2020, <https://journals.openedition.org/ateliers/12553>
- 46** M Fundi, Disarm Illegal gun holders for peace – Samburu residents, *The Star*, 6 October 2019, <https://www.the-star.co.ke/news/2019-10-06-disarm-illegal-gun-holders-for-peace--samburu-residents/>
- 47** DM Mumbu, Assessing the utilization and socio-economic impacts of *Osyrис lanceolata (hochst and steudel)* and associated environmental degradation in Kitui County, Master's Thesis, South Eastern Kenya University, 2020.
- 48** K Gachuhi, Sandalwood worth millions impounded in Nakuru, *The Standard*, 29 March 2019, <https://www.standardmedia.co.ke/rift-valley/article/2001318631/sandalwood-worth-millions-impounded-in-nakuru>
- 49** Interview with sandalwood broker, Maralal town, Samburu County, 3 April 2021.
- 50** J Lengarpatei, Police nab Prado ferrying sandalwood worth Ksh 2.5m, *Citizen Digital*, 29 January 2020, <https://citizentv.co.ke/news/police-nab-prado-ferrying-sandalwood-worth-ksh-2-5m-316160/>
- 51** J Keti, Police nab Prado ferrying sandalwood worth Kshs 850,000, *Citizen Digital*, 14 February 2020, <https://citizentv.co.ke/news/police-nab-prado-ferrying-sandalwood-worth-ksh-850000-320597/>
- 52** S Nzioka, Six suspects arrested at Emali with sandalwood worth Ksh 7.7 million, *The Standard*, 9 April 2021, <https://www.standardmedia.co.ke/kenya/article/2001409069/six-suspects-arrested-with-sandalwood-worth-sh77-million>
- 53** D Saruni, The sandalwood issue in Kenya, Conservation Matters, 11 April 2021, <https://www.conservation-matters.com/blog/the-sandalwood-issue-in-kenya>
- 54** Maralal Law Courts, David Njoroge, Paul Njeru Mwai and Daniel Kibe Mboch vs. Republic, Case File 400/2019, 2019.
- 55** Interview with Senior Conservation Officials, Maralal town, Samburu, 30th April 2021.
- 56** Interview with Katto Wambua, Spaces for Giants, Nairobi 11th March 2021.
- 57** KV Ochanda, Conservation and management of sandalwood trees (*Osyrис lanceolata hochst & steudel*) in Chyulu Hills, Kibwezi District Kenya, MSc Thesis, Kenyatta University, 2009.
- 58** DM Mumbu, Assessing the utilization and socio-economic impacts of *Osyrис lanceolata (hochst and steudel)* and associated environmental degradation in Kitui County, Master's Thesis, South Eastern Kenya University, 2020.
- 59** Interview with a Samburu elder, Maralal, 29 April 2021.
- 60** FGD with community members, Maralal, 28 April 2021.
- 61** S Kavilu Shadrack, Kenya: bees help indigenous Yiaku defend and monitor their ancestral forest, Mongabay, 28 November 2018, <https://news.mongabay.com/2018/11/kenya-bees-help-indigenous-yiaku-defend-and-monitor-their-ancestral-forest/>
- 62** EA Ooko, Evaluation of anti-microbial activity of *Osyrис lanceolata* (East African sandalwood), BSc Thesis, Jomo

Kenyatta University of Agriculture and Technology,
2009.

63 Interview with a Samburu woman, Maralal town,
Samburu County, 30 April 2021.

64 Kenya Gazette Supplement, The Wildlife Conservation
and Management Act No. 155, Nairobi: Government
Printer, 2013.

65 Ibid.

Subscribe to ENACT

ENACT works to enhance Africa's response to transnational organised crime. **Receive the latest analysis and research, delivered directly to your inbox:**

1. Go to www.enact.africa
2. Click on 'Connect', then 'Subscribe'
3. Select the topics you're interested in, click 'Subscribe'

publications

infographics

original analysis

explainers

trend reports

Mradi huu umefadhliliwa
na Umoja wa Ulaya

Kumhusu mwandishi

Dkt Willis Okumu ni mtafiti mwandamizi katika ISS kwenye Mpango wa ENACT, na yuko Nairobi. Hapo awali alifanya kazi kama mratibu/mtafiti wa ujenzi wa amani katika Huduma za Maendeleo ya Kianglikana Kenya. Maeneo yake ya utafiti ni pamoja na uhalifu wa kimataifa uliopangwa, uhusiano wa binadamu na mazingira, ujenzi wa amani baina ya jamii na maisha ya wafugaji katika Afrika Mashariki na Pembe ya Afrika. Ana shahada ya Uzamifu katika anthropolojia ya kijamii, Uzamili katika utamaduni na mazingira barani Afrika kutoka Chuo Kikuu cha Cologne, na Shahada katika sayansi ya siasa na sosholojia kutoka Chuo Kikuu cha Nairobi..

Kuhusu ENACT

ENACT hujenga maarifa na ujuzi ili kuboresha namna Afrika inavyosughulikia uhalifu wa kupangwa unaokiuka mipaka ya nchi. ENACT huchanganua jinsi uhalifu wa kupangwa unavyoathiri uthabiti, uongozi, utawala wa sheria na maendeleo barani Afrika, na hufanya kazi kupunguza athari zake. ENACT hutekelezwa na Taasisi ya Masomo ya Usalama na Shirika la Polisi Ulimwenguni, wakishirikiana na Shirika la Dunia la Kupambana na Uhalifu wa Kupangwa Unaokiuka Mipaka ya Nchi .

Shukrani

ENACT imefadhliliwa na Umoja wa Ulaya (EU). Chapisho hili limetolewa kwa usaidizi wa Umoja wa Ulaya.

Picha ya jalada: Alamy

Yaliyomo katika chapisho hili ni mali ya mwandishi pekee na hayawezi kwa namna yoyote ile kuchukuliwa kuwalilisha maoni au msimamo wa Umoja wa Ulaya, au ushirikiano wake na ENACT. Waandishi huchangia machapisho ya ENACT kama watu binafsi.

© 2022, ENACT. Haki ya kunakili ya juzuu hili imepewa ENACT, washirika wake, Umoja wa Ulaya na mwandishi, na hakuna sehemu yoyote inaweza kutolewa tena kikamilifu au katika sehemu bila ruhusa ya moja kwa moja, kwa maandishi, ya mwandishi na ushirikiano wa ENACT.